

**UCHWAŁA NR IV/47/2019
RADY MIEJSKIEJ W GŁOGÓWKU**

z dnia 25 stycznia 2019 r.

**w sprawie w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Zdrowotnego pod nazwą „Program Profilaktyki
Zakażeń Wirusem Brodawczaka Ludzkiego (HPV)” na lata 2019 - 2021**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2018 r. poz. 994, 1000, 1349, 1432, 2500) w związku z art.7 ust.1, art. 48 ust. 1 oraz art. 48a ust. 5 pkt. 1 lit.a ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1510, 1515, 1532, 1544, 1552, 1669, 1925, 2192, 2429) Rada Miejska w Głogówku uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Program Zdrowotny dla mieszkańców gminy Głogówek na lata 2019 - 2021 pod nazwą „Program Profilaktyki Zakażeń Wirusem Brodawczaka Ludzkiego (HPV)” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Głogówka.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Województwa Opolskiego.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Głogówku

Jerzy Kunert

Załącznik do uchwały Nr IV/47/2019
Rady Miejskiej w Głogówku
z dnia 25 stycznia 2019 r.

**PROGRAM ZDROWOTNY
DLA MIESZKAŃCÓW GMINY GŁOGÓWEK
NA LATA 2019 – 2021
pod nazwą „Program Profilaktyki Zakażeń Wirusem Brodawczaka Ludzkiego (HPV)”**

Wstęp

Zaspokojenie zbiorowych potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia jest jednym z podstawowych zadań własnych gminy wynikających z art. 7 ust.1 pkt. 4 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 994 z późn. zm.). Do zadań własnych gminy w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej należy w szczególności opracowanie i realizacja oraz ocena efektów programów zdrowotnych wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, co wynika z art. 7 ust. 1 pkt. 1 i art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1510 z późn. zm.). Zapobieganie chorobom cywilizacyjnym możliwe jest poprzez podejmowanie wszelkich działań i środków zmierzających do zapobiegania chorobom lub do ich wykrycia we wczesnych stadiach, dających szansę na szybkie wyleczenie.

Gmina Głogówek w ramach zadań programowych ma na celu podnoszenie i poprawę jakości życia swoich mieszkańców oraz zapewnienie szerszego dostępu do ponadstandardowych świadczeń zdrowotnych.

1. Opis problemu zdrowotnego

Zakażenie wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV - Human Papilloma - Virus) stanowi duży problem kliniczny i epidemiologiczny na całym świecie. Na świecie ok. 630 mln. ludzi jest zarażonych wirusem HPV. Większość zakażeń HPV przebiega bezobjawowo. Istnieje ponad 100 typów wirusa HPV, a najbardziej niebezpieczne mogą wywołać m. in. raka szyjki macicy, raka pochwy, sromu, odbytu. Szacuje się, że każdego roku ok. 500 000 kobiet na całym świecie zapada na raka szyjki macicy, a 300 000 z nich umiera z tego powodu. Światowa Organizacja Zdrowia w kwietniu 2009 roku opublikowała oficjalne stanowisko uznające raka szyjki macicy i inne choroby wywołane przez wirusa brodawczaka ludzkiego za problem zdrowia publicznego o zasięgu globalnym. W Polsce według Krajowego Rejestru Nowotworów w 2010 roku zapadło na ten typ nowotworu 3078 kobiet, a z tej liczby zmarło 1735. Z danych Wojewódzkiego Ośrodka Koordynującego Populacyjny Program Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Raka Szyjki Macicy w Opolu, według stanu na 01.10.2014 r. zgłaszalność kobiet (25-59 lat) na badania cytologiczne w ramach Populacyjnego Programu Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Raka Szyjki Macicy wynosiła w województwie opolskim 23,20%, w Polsce 22,12%.

Niekorzystne wskaźniki epidemiologiczne i statystyczne oraz bardzo niska zgłaszalność na badania cytologiczne, w populacyjnym programie skriningowym wymagają zintegrowania działań edukacyjnych oraz wprowadzenia profilaktyki pierwotnej, Ta ostatnia realizowana jest poprzez zalecane szczepienia ochronne przeciw wirusowi brodawczaka ludzkiego (HPV), które uwzględnia w wykazie zalecanych szczepień ochronnych Rozporządzenie Ministerstwa Zdrowia z dnia 16 września 2010 r. w sprawie wykazu zalecanych szczepień ochronnych wymaganych międzynarodowymi przepisami zdrowotnymi (Dz. U. Nr 180, poz. 1215). Prowadzone od kilku lat badania wskazują na ograniczenie liczby zakażeń wirusem HPV obserwowane po zastosowaniu szczepionki. Badania kliniczne dowodzą niemal 100% skuteczność szczepień przeciwko HPV. Najbardziej skuteczne są u osób, które nie zetknęły się jeszcze z wirusem. Polskie towarzystwa medyczne (Polskie Towarzystwo Ginekologiczne oraz Polskie Towarzystwo Profilaktyki Zakażeń HPV) zalecają szczepienia dziewcząt już od 11 roku życia. Polskie Towarzystwo Ginekologiczne szacuje, że szczepienia nastolatek i młodych kobiet przeciwko HPV spowodują zmniejszenie ogólnej liczby zachorowań na raka szyjki macicy od 76 do 96% w ciągu 15-20 lat od rozpoczęcia szczepień. Transmisja zakażenia HPV odbywa się głównie drogą płciową. Zakażenie HPV może być jawne klinicznie lub przybierać formę subkliniczną, albo utajoną. Objawy kliniczne zakażenia typami niskoonkogennymi obejmują kłykciny płaskie lub kończyste narządów płciowych o różnym

nasileniu. W fazie utajonej nie występują objawy. Na każdym z wymienionych etapów zakażenie może ulegać progresji, samoistnej regresji, lub stać się procesem przewlekłym. Najczęściej zakażenie HPV ulega samowyleczeniu. U kobiet do 25 roku życia większość infekcji ulega regresji w ciągu 12 – 18 miesięcy. Utrzymywanie się zakażenia powyżej 24 miesięcy jest związane z zakażeniem wirusami wysokoonkogenicznymi. Liczba nowych zakażeń maleje wraz z wiekiem, ale ryzyko przejścia zakażenia w formę przetrwałą wzrasta wraz z wiekiem osoby zakażonej.

Sposób radykalnego leczenia zakażenia HPV nie jest obecnie znany, dlatego też tak bardzo ważna jest profilaktyka zakażeń mogących powodować raka narządów płciowych.

Według Światowej Organizacji Zdrowia wyróżnia się następujące rodzaje działalności profilaktycznej:

- profilaktyka pierwotna obejmująca informowanie o czynnikach ryzyka zachorowania oraz szczepienia przeciwko onkogennym typom wirusa HPV,
- profilaktyka wtórna – wykrywanie stanów przednowotworowych i wczesnych postaci raka
- profilaktyka trzeciorzędowa – prawidłowa diagnostyka i leczenie raka.

W Gminie Głogówek liczącej 12 888 (wg. stanu na dzień 31.12.2018 r.) mieszkańców, populacją przewidzianą do objęcia programem są dziewczęta, będące mieszkankami naszej gminy, następująco:

w roku 2019 – 58 dziewcząt urodzonych w 2005 roku,

w roku 2019 – 48 dziewcząt urodzonych w 2006 roku,

w roku 2020 – 62 dziewcząt urodzonych w 2007 roku,

w roku 2021 – 54 dziewcząt urodzonych w 2008 roku.

Szczepienia ochronne poprzedzone będą szeroką edukacją zdrowotną na temat zakażeń wirusem HPV kierowaną w tym zakresie do młodzieży i ich rodziców. Kampania informacyjno-edukacyjna w zakresie profilaktyki pierwotnej prowadzona będzie przez specjalistów w tej dziedzinie. Natomiast ściśle współdziałanie z dyrektorami szkół podstawowych (programem obejmowane będą uczennice i uczniowie klas szóstych, a w roku 2019 uczennice i uczniowie klas szóstych i siódmych) pozwolą monitorować realizację programu poprzez umożliwienie na terenie szkół prowadzenia akcji edukacyjnej oraz zapewnienia zrealizowania strony formalnej programu w zakresie sporządzenia wykazów dziewcząt, skompletowania oświadczeń rodziców, informowania o terminach szczepień itp. Nasze działania będą zmierzać do objęcia szczepieniem przewidzianej populacji w 100%.

Kontynuowany program zdrowotny ukierunkowany jest na profilaktykę przeciwdziałania czynnikom ryzyka raka szyjki macicy, raka sromu, raka pochwy i jamy ustnej. Zalecanym sposobem prewencji pierwotnej w tym zakresie jest zastosowanie szczepionki dwuwalentnej przeciw zakażeniom HPV 16 i 18 lub szczepionki czterowalentnej przeciw HPV 6,11, 16, 18. Prowadzone badania w zakresie skuteczności klinicznej tych szczepionek rekomendują (dla tego wieku dziewczynek) szczepionkę dwuwalentną.

Obydwie szczepionki produkuje się przy użyciu antygenów białek powierzchniowych kapsydu wirusa HPV oraz podaje domięśniowo. Ponadto trzeba podkreślić, że wdrożenie powszechnych szczepień profilaktycznych przeciw zakażeniom HPV wpisuje się w priorytety zdrowotne ustanowione przez Ministra Zdrowia w zakresie zmniejszenia zachorowalności i przedwczesnej umieralności z powodów nowotworów złośliwych oraz w zakresie zwiększenia skuteczności zapobiegania chorobom zakaźnym i zakażeniom.

Z polskich i światowych wytycznych dotyczących profilaktyki pierwotnej wynika, iż szczepienia wśród dziewcząt najlepiej prowadzić między 11 a 14 rokiem życia. Szczepienia w późniejszych latach są uzasadnione w przypadku konieczności zakończenia cyklu szczepień oraz wśród dziewcząt, u których nie wykonano ich w odpowiednim czasie. W Polsce obecnie szacowana liczba kobiet szczepionych przeciw HPV wynosi 4357 rocznie. Za potrzebą wdrożenia programu zdrowotnego w gminie Głogówek przemawiają takie aspekty jak:

- docelowe zmniejszenie zachorowalności i przedwczesnej umieralności z powodu nowotworów złośliwych (priorytet zdrowotny określony Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 21 sierpnia 2009 r. w sprawie priorytetów zdrowotnych (Dz. U. Nr 137, poz. 1126),
- systematyczne obejmowanie profilaktyką pierwotną stałej populacji mieszkańców gminy (dziewczęta w 12 roku życia),

- brak powszechnej dostępności do szczepionek przeciwko zakażeniom HPV z powodu niefinansowania tych szczepień ze środków publicznych,
- zwiększenie wśród dorosłych kobiet wiedzy i świadomości na temat zagrożenia chorobami nowotworowymi oraz przekonanie do stosowania profilaktyki wtórnej poprzez badania cytologiczne.

2. Cele Programu

1. Głównym celem programu jest zmniejszenie zachorowań na raka szyjki macicy, sromu i pochwy poprzez wdrożenie opisanej profilaktyki polegającej na przeprowadzeniu edukacji zdrowotnej oraz szczepieniach ochronnych przeciwko wirusowi HPV w określonej populacji młodych mieszkanek gminy Głogówek.

2. Cele szczegółowe programu to:

- wpływ realizowanego programu na zwiększenie poziomu wiedzy i świadomości w zakresie zapobiegania chorobom nowotworowym i zakażeniom wywoływanym przez wirusy brodawczaka ludzkiego
- upowszechnienie nawyku systematycznego wykonywania badań profilaktycznych w kierunku wczesnego wykrywania chorób nowotworowych
- prowadzenie systematycznych szczepień kolejnych roczników dziewcząt ostatnich klas szkół podstawowych.

3. Adresaci Programu

1. Bezpośrednimi adresatami programu są wszystkie dziewczęta zamieszkałe na terenie Gminy Głogówek z roczników 2005, 2006, 2007, 2008 - łącznie ok. 222 dziewcząt., które prócz edukacji zdrowotnej objęte będą szczepieniem:

w roku 2019 – 58 dziewcząt urodzonych w 2005 roku,

w roku 2019 – 48 dziewcząt urodzonych w 2006 roku,

w roku 2020 – 62 dziewcząt urodzonych w 2007 roku,

w roku 2021 – 54 dziewcząt urodzonych w 2008 roku.

2. Pośrednimi adresatami programu są rodzice (lub prawni opiekunowie) dziewcząt, kadra pedagogiczna szkół oraz chłopcy uczestniczący w prowadzonej edukacji zdrowotnej. Z rocznika urodzeń 2005 r. – 66 chłopców, z 2006 r. – 53 chłopców, 2007 r. – 68 chłopców oraz z 2008 r. - 53 chłopców. Szacunkowo określa się udział ok. 550 osób w programie.

3. Zakwalifikowanie do szczepień dziewcząt, nastąpi na podstawie oświadczeń rodziców bądź prawnych opiekunów o wyrażeniu zgody na objęcie dziecka szczepieniem. Ustalenie listy dziewcząt do szczepień odbędzie się na podstawie współpracy z dyrektorami szkół i wychowawcami klas szóstych oraz w roku 2019 klas szóstych i siódmych.

4. Edukacja zdrowotna dla rodziców bądź prawnych opiekunów dziewcząt będzie prowadzona w zakresie profilaktyki i zagrożeń związanych z rakiem szyjki macicy, sromu i pochwy. Zwrócenie szczególnej uwagi na znaczenie badań cytologicznych oraz wyjaśnienie ochrony opartej na szczepieniu.

5. Edukacja zdrowotna dla dziewcząt i chłopców będzie dotyczyła ryzykownych zachowań oraz chorób przenoszonych drogą płciową, a także wiedzy na temat chorób nowotworowych i działań profilaktycznych w tym zakresie. Dziewczęta do programu zostaną zaproszone poprzez podmiot leczniczy, wyłoniony w drodze konkursu ofert, który będzie realizatorem programu.

4. Organizacja Programu

Program realizowany jest etapami, na które składają się:

1. Przeprowadzenie wśród odbiorców programu akcji informacyjno - edukacyjnej dotyczącej profilaktyki zakażeń HPV w dostępnych formach – prelekcje ekspertów, rozprowadzenie materiałów poglądowych przedstawiających dane z zakresu epidemiologii chorób nowotworowych, informowanie o źródłach wiedzy objętej prowadzoną edukacją zdrowotną. Dobrze przeprowadzona edukacja zdrowotna będzie miała znaczący wpływ w podjęciu decyzji o szczepieniu. Czas i miejsce spotkań z adresatami programu zostanie uzgodniony tak, aby nie stanowił bariery w ich uczestnictwie.

2. Przeprowadzenie weryfikacji dziewcząt do szczepień ochronnych poprzez badanie lekarskie.

3. Wybór realizatora programu w drodze otwartego konkursu ofert ogłaszanego przez Burmistrza Głogówka na podstawie art. 48b ust.1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1510 z późn. zm.). W ofercie konkursowej określi się wszystkie procedury obowiązujące podczas szczepienia dziecka, tak aby zapewnić bezpieczeństwo działań oraz osiągnięcie obranych celów.

4. Przeprowadzenie szczepień zgodnie z procedurami medycznymi tj. 2 dawki w cyklu 0-6 miesięcy w rocznikach 2006,2007 i 2008, natomiast w roczniku 2005 3 dawki w cyklu 0,1, 6 miesięcy.

5. Koszt Programu

Planowane koszty całkowite programu w latach 2019-2021 określa się łącznie na kwotę 130 520,00 zł.:

- w roku 2019 – 70 200,00 zł,
- w roku 2020 – 32 240,00 zł,
- w roku 2021 – 28 080,00 zł.

Szacunkowy budżet uwzględnia koszty szczepionki, koszty przeprowadzenia badania lekarskiego, koszty podania szczepionki oraz koszty przeprowadzenia akcji edukacyjnej i obsługi programu.

Szczegółowy koszt pojedynczej dawki szczepionki szacuje się na poziomie 260,00 zł, w skład kwoty wchodzi: jednostkowy koszt szczepionki 110,00 zł., koszt przeprowadzenia badania lekarskiego i edukacji 100,00 zł oraz koszt iniekcji 50,00 zł.

Szczepienia w roczniku 2005 – 3 dawki (dziewczęta po 14 roku życia).

Szczepienia w roczniku 2006 – 2 dawki (dziewczęta do 14 roku życia).

Szczepienia w roczniku 2007 – 2 dawki (dziewczęta do 14 roku życia).

Szczepienia w roczniku 2008 – 2 dawki (dziewczęta do 14 roku życia).

Środki na realizację programu zostaną zaplanowane i zabezpieczone w budżecie Gminy Głogówek.

6. Monitorowanie i Ewaluacja

1. Realizacja programu w sposób ciągły monitorowana będzie przez współorganizatorów (gmina, szkoły podstawowe). Przedmiotem monitoringu będzie w szczególności:

- ocena akcji informacyjno – edukacyjnej w zakresie problematyki HPV jak również potrzeby wykonywania regularnych badań w ramach profilaktyki wtórnej (cytologia) przy ścisłej współpracy z bezpośrednim realizatorem świadczeń objętych programem monitorowania, będzie zgłaszalność dziewcząt do pierwszej i drugiej serii szczepień.
- dokumentacja medyczna związana z programem prowadzona będzie przez realizatora świadczeń. Obowiązek w tym zakresie określony zostanie w umowie o świadczenie usług zdrowotnych w formie szczepień ochronnych przeciwko HPV typu 16 i 18.

Informacja z realizacji programu przedłożona zostanie Radzie Miejskiej w Głogówku po jego zakończeniu.

2. Wskaźniki, które będą uwzględnione podczas ewaluacji programu to:

- liczba wydrukowanych materiałów edukacyjnych,
- liczba grup docelowych,
- liczba uczestników w grupach docelowych w podziale na płeć,
- liczba edukatorów prowadzących zajęcia,
- liczba spotkań edukacyjnych,
- liczba godzin zajęć edukacyjnych dla wybranej grupy docelowej,
- liczba dziewcząt zaszczepionych w grupie docelowej,
- liczba osób, które skorzystały z szczepień w czasie realizacji programu.

3. Planowana ewaluacja będzie zawierać ocenę jakości udzielanych świadczeń i interwencji edukacyjnej za pomocą narzędzi dostosowanych do wieku adresatów programu jak: ankieta, wywiad, zebranie informacji od realizatora programu i inne. Przeprowadzi się ocenę wiedzy uczniów dotyczącej chorób przenoszonych drogą płciową.

4. Oczekiwane efekty realizacji programu to:

- zaszczepienie 80-100 % liczby dziewcząt z rocznika urodzeń 2005, 2006, 2007 i 2008,
- zmniejszenie zachorowalności na raka szyjki macicy w perspektywie wieloletniej,
- zwiększenie poziomu wiedzy rodziców, dziewcząt i chłopców na temat ryzykownych zachowań oraz chorób przenoszonych drogą płciową,
- zwiększenie poziomu wiedzy adresatów programu dotyczącej profilaktycznych badań okresowych.

7. Okres realizacji Programu

Program realizowany będzie w latach 2019-2021. Przewiduje się rozpoczęcie jego realizacji w marcu 2019 roku.

Przy opracowaniu programu korzystano z następujących materiałów źródłowych:

Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2190 ze zm. poz. 2219); Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1510 z późn.zm.); Raport z konferencji naukowej pt. Walka z rakiem szyjki macicy w Polsce. Perspektywy, szanse, rekomendacje, zorganizowanej w Warszawie 24. 04. 2008 r. przez Szkołę Nauk Społecznych i „Służbę Zdrowia” (www.profilaktykarakaszyjkimacicy.pl/podsumowanie oraz publikowanych na stronach internetowych rekomendacjach Polskiego Towarzystwa Profilaktyki Zakażeń HPV (www.hpv.pl i www.pulsmedycyny.com.pl).